

Mr. sc. Dean Vuleta

NADLEŽNOST I OVLAŠTI SUDA U POSTUPKU PRISILNE PRODAJE BRODA – DE LEGE LATA I RJEŠENJA DE LEGE FERENDA

UDK: 347.79(497.5)

Pregledni rad

Primljeno: 10. 12. 2013.

Nadležnost i postupanje suda u postupku prisilne prodaje broda regulirani su odredbama članka 844. —847. Pomorskog zakonika Republike Hrvatske. Dio tih odredbi ne pridonosi efikasnosti i osnovnom cilju postupka, pa se javlja potreba za davanjem dodatnih ovlasti sudu od strane zakonodavca. To se odnosi na trenutak kada bi sud trebao započeti a postupkom provedbe ovrhe, što predstavlja krucijalni segment cijelog postupka. Taj trenutak predstavlja vrijeme podnošenja prijedloga za ovrhu nadležnom sudu. Sadašnje zakonske odredbe, po kojima sud započinje a postupkom provedbe ovrhe donošenje, odnosno primitkom rješenja o ovrši, nepotrebno povisuju troškove, posebno one koje mora podnijeti ovrhovoditelj, i duljinu samog postupka. Ovlašt suda da započne s postupkom provedbe ovrhe podnošenjem prijedloga za ovrhu, a ne donošenjem ili primitkom rješenja o ovrši sukladno trenutno važećim odredbama, otvara mogućnost da se troškovi u postupku i trajanje samog postupka svedu u razumne okvire. Ovršni sud u praksi samo iznimno odbacuje prijedlog za ovrhu, obično iz formalnih razloga, pa nema valjanog razloga da zakonodavac ne predvidi provedbu ovrhe i u ranijoj fazi postupka nego je predviđeno odredbama. Osnovni cilj svakog ovršnog postupka, pa tako i onoga na brodu, jest brza i efikasna naplata ovrhovoditeljeve nesporne tražbine, bazirane na ovršnoj ili vjerodostojnoj ispravi, pri čemu treba voditi računa o eliminaciji nepotrebnih troškova i ovršenikovim pravima. Takvi troškovi su, osim sudskih, i oni koje eventualno mora podnijeti ovrhovoditelj da bi saznao lokaciju broda koji je pod ovrhom, time i nadležan sud za pravno postupanje. Učinkovitosti postupka pridonijele bi i dodatne odredbe kojima se određuju, u određenom slučaju, sankcije za sudionike postupka i postupanje suda u takvom slučaju.

Ključne riječi: *nadležnost suda, prijedlog za ovrhu, lokacija broda, provedba ovrhe, troškovi u postupku*

1. UVOD

Ovrhovoditelj podnosi prijedlog za ovrhu nadležnom sudu na temelju ovršne ili vjerodostojne isprave iz koje je jasno vidljiva obveza dužnika da namiri tražbinu ovrhovoditelju (vjerovniku).¹ Ovršni postupak nije parnični postupak

---

¹ Pomorski zakonik, Narodne novine br. 181/04, 76/07, 146/08, 61/11, 56/13 (u daljnjem tekstu PZ) u članku 841., stavak 6. navodi da ovrhu na brodu određuju i provode trgovački sudovi nadležni za pomorske sporove. Članak 855., stavak 1., točka 1. određuje ovršnu ili vjerodostojnu ispravu kao potrebnu ispravu

gdje se tek utvrđuje obveza pojedine stranke, već je to postupak u kojem je jasno određena obveza dužnika, pa ovrhovoditelj opravdano očekuje pravnu zaštitu od suda u brznoj i efikasnoj naplati tražbine koju mu ovršenik nije mogao ili nije htio namiriti. Općenito, vrijeme trajanja perioda između odlučivanja o podnesenom prijedlogu za ovrhu i donošenja rješenja o ovrse neizvjesno je, isto kao što je neizvjesno i koji donesenog rješenja o ovrsi i provedbe tog istog rješenja u nekim slučajevima kad nije poznata lokacija broda za provedbu ovrhe. Tako se u praksi često dešava da su ovršni postupci na brodu neopravdano dugi što kao posljedicu ima otežanu naplatu ovrhovoditeljeve tražbine, gubitak tržišne vrijednosti broda koji je spriječen u ekonomskoj eksploataciji, te gomilanje troškova postupka. Takve situacije dovode do potrebe za nadopunom postojećih odredbi od strane zakonodavca, posebno onih koje se odnose na početak ovršnog postupka, kako bi se dodatnim sudskim ovlastima poboljšala učinkovitost postupka i popravio status ovrhovoditelja.² Trenutak početka provedbe ovrhe od krucijalne je važnosti za tijek i efikasnost samog postupka. Prema važećoj odredbi članka 860. PZ-a, taj trenutak jest donošenje, odnosno primitak rješenja o ovrsi.³

za pokretanje ovrhe. Ovršni zakon, Narodne novine br. 57/96, 29/99, 42/00, 173/03, 194/03, 151/04, 88/05, 121/05, 67/08, 112/12, 25/13 u članku 23. određuje ovršne isprave, a to su:

1. ovršna sudska odluka i ovršna sudska nagodba,
2. ovršna odluka arbitražnog suda,
3. ovršna odluka donesena u upravnom postupku i ovršna nagodba sklopljena u upravnom postupku ako glase na ispunjenje novčane tražbine, ako zakonom nije drukčije određeno,
4. ovršna javnobilježnička odluka i ovršna javnobilježnička isprava,
5. nagodba sklopljena u postupku pred sudovima časti pri komorama u Republici Hrvatskoj,
6. druga isprava koja je zakonom određena kao ovršna isprava.

Temeljem članka 31. Ovršnog zakona vjerodostojne isprave su:

1. račun (računom se smatra i obračun kamata),
2. mjenica i ček s protestom i povratnim računima kad je to potrebno za zasnivanje tražbine,
3. javna isprava,
4. izvadak iz poslovnih knjiga,
5. po zakonu ovjerovljena privatna isprava,
6. isprava koja se po posebnim propisima smatra javnom ispravom.

Vjerodostojna je isprava podobna za pokretanje ovrhe ako su u njoj naznačeni vjerovnik i dužnik te predmet, vrsta, opseg i vrijeme ispunjenja novčane obveze. Kad se iz vjerodostojne isprave ne vidi je li i kada je tražbina dospjela, ovrha će se odrediti ako ovrhovoditelj u prijedlogu za ovrhu navede datum dospelosti tražbine te ako označi dan njezine dospelosti.

² O teškom položaju ovrhovoditelja tijekom ovršnog postupka vidi podrobnije Vuleta, Dean, Ovršna prodaja broda de lege ferenda, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. 50., br. 4/2013.

³ Članak 860. PZ-a. Kad donese, odnosno kad primi rješenje o ovrsi, ovršni sud će bez odgode:

1) odrediti zaustavljanje broda (članak 951.) i u tu svrhu pozvati teritorijalno nadležnu lučku kapetaniju da brodu oduzme upisni list, odnosno brodsku svjedodžbu, popis posade i isprave o sposobnosti broda za plovidbu, a stranom brodu – isprave koje odgovaraju tim hrvatskim ispravama,

2) prema potrebi odrediti čuvanje broda,

3) obaviti popis broda i njegovih pripadaka čija se vrijednost posebno utvrđuje prema odredbi članka 867., st. 3. ovoga Zakonika,

4) sastaviti popis posade i putnika koji ostaju na brodu i popisati vrstu i količinu tereta koji se nalaze na brodu.

Ovršni postupak započinje podnošenjem prijedloga za ovrhu ovrhovoditelja nadležnom sudu, sukladno odredbama članaka 844. –847. PZ-a. Sud će neko vrijeme odlučivati o osnovanosti podnesenog prijedloga za ovrhu. To vrijeme odlučivanja nije decidirano utvrđeno odredbama, može biti dulje ili kraće, a u tom vremenu brod se u svojoj gospodarskoj aktivnosti kratkotrajno zadržava na jednoj lokaciji. Tako u nekim slučajevima ovrhovoditelj može biti u situaciji da ne zna lokaciju (luku) broda, time i nadležan sud za poduzimanje pravnih radnji. Zbog svoje izuzetne mobilnosti i kratkotrajnog zadržavanja u pojedinoj luci, teško je bez dodatnog istraživanja doznati plovidbenu rutu broda i destinaciju njegove sljedeće luke. Ovršenik, kao protivnik pokretanja ovršnog postupka, nema pravni interes predočiti ovrhovoditelju lokaciju ili plovidbenu rutu broda kako bi on mogao podnijeti prijedlog za ovrhu, odnosno rješenje o ovrsi radi provedbe ovrhe nadležnom sudu. Tako je ovrhovoditelj izložen troškovima (koji mogu biti visoki) kako bi doznao ime luke u kojoj će se naći brod.⁴ Sve su to razlozi za kvalitetnu nadopunu postojećih odredbi.

Dodatna ovlast suda da započne a provedbom ovrhe predajom prijedloga za ovrhu od strane ovrhovoditelja, a ne donošenjem odnosno primitkom rješenja o ovrsi, donijela bi mnoge kvalitetne pomake u vidu oslobađanja ovrhovoditelja dijela troškova i skraćivanja trajanja samog postupka. Činjenicu da je ova ovlast sasvim realna dokazuje i trenutno važeća odredba stavka 3. članka 855. PZ-. koja predviđa mogućnost zaustavljanja stranog broda u vrijeme podnošenja prijedloga za ovrhu. Ona utvrđuje isprave koje je dužan priložiti ovrhovoditelj, ako je strani brod na kojemu se traži ovrha već zaustavljen u vrijeme podnošenja prijedloga za ovrhu. Upravo je trenutak zaustavljanja broda najvažniji segment provedbe ovrhe za ovrhovoditelja, jer mu je od tog trenutka poznat nadležan sud prema kojemu treba pravno postupati. Zakonodavac, kao izvor ove odredbe, mora biti svjestan da trenutak početka provedbe ovrhe igra krucijalnu ulogu u cijelom postupku, te utvrditi početak provedbe ovrhe predajom prijedloga za ovrhu nadležnom sudu kao pravilo, a ne kao izuzetak. Rijetko se u sudskoj praksi dešava da sud odbije prijedlog za ovrhu iz materijalnih razloga, jer ovrhovoditeljeva novčana tražbina nije sporna. Jedino bi se moglo desiti da se prijedlogu ne udovolji iz formalnih razloga ako on ne sadrži sve podatke koji su određeni kao obvezni, sukladno članku 854. PZ-a. Takav formalni propust nema utjecaja na osnovanost prijedlog, pa bi sud trebao dati dodatni kraći rok ovrhovoditelju da nadopuni tražene podatke, a ako on tako ne postupi, sud bi rješenjem odbio prijedlog za ovrhu. Sličnu situaciju u kojoj je ovrhovoditelj dužan postupati predviđaju i odredbe članka 855. koji utvrđuje obvezu ovrhovoditelju da u roku od tri dana, od zaustavljanja stranog

---

⁴ Primjerice, to su troškovi pomorskog agenta. Ugovorom o pomorskoj agenciji, pomorski agent se obvezuje da će u ime i za račun nalogodavca obavljati dogovorene poslove iz njegove djelatnosti. Između ostalih, jedan od poslova iz njegove djelatnosti je i praćenje plovidbene rute brodova. Imaju ih gotovo svi brodari, a služe kao servis zapovjedniku i posadi broda izvan sjedišta brodarara. Podrobnije o djelokrugu pomorskog agenta vidi Glava III UGOVOR O POMORSKOJ AGENCIJI, članci 674. – 683. PZ-a. To mogu biti i prometni troškovi posjeta nekoj luci (lukama), koje mora podnijeti ovrhovoditelj, ako ovrhovoditelj opravdano sumnja da je to lokacija njemu interesantnog broda ili se očekuje uplovljavanje tog broda u luku, eventualno i posjet nekoj lučkoj kapetaniji koja ima relevantne podatke o brodu.

broda na kojem se provodi ovrha prodajom, podnese potrebne isprave, a ako tako ne postupi, sud će rješenjem obustaviti ovrhu.

U osnovi je svakog ovršnog postupka primjerena zaštita ovršenikovih prava. Učinkovitost te zaštite došla bi do punog izražaja dodatnom odredbom od strane zakonodavca, u slučaju da sud iz bilo kojeg razloga odbaci prijedlog za ovrhu kao neosnovan. Brod je uslijed privremene mjere zaustavljanja onemogućen u gospodarskoj aktivnosti i ne donosi dobit brodaru (vlasniku)-ovršeniku. Time je ovrhovoditelj, neosnovanim prijedlogom za ovrhu, prouzročio ovršeniku nenadoknadivu ili teško nadoknadivu štetu te je dužan i nadoknaditi takvu štetu, ako je dokazano. Ako je ovrhovoditelj ne nadoknadi u određenom roku, sud bi trebao prema njemu postupati po odredbama o ovrsi na novčanim tražbinama.⁵

2. DJELOKRUG POSTUPANJA OVRŠNOG SUDA

Mjera zaustavljanja broda kao prva radnja koju sud poduzima u provedbi ovrhe ima krucijalno značenje za tijek ovršnog postupka. Od tog trenutka brodu je zabranjeno napuštanje teritorija luke pod ingerencijom suda koji je donio tu mjeru, pa se nad njim mogu provoditi daljnje ovršne radnje.⁶

Težnja zakonodavca, odnosno intencija postupka, trebala bi biti da je sud nadležan za donošenje rješenja o ovrsi nadležan i za provedbu tog istog rješenja, što je pravno logično rješenje, zbog smanjenja sudskih troškova i vremena trajanja postupka. Period između donesenog rješenja o ovrsi i provedbe tog rješenja zna biti predugačak, u nekim slučajevima kada prvo treba doznati nadležan sud koji će provesti ovrhu. Zakonodavac nije uspio do kraja postići zadovoljavajuće rješenje zbog izuzetne mobilnosti broda, odnosno mogućnosti broda da brzo promijeni svoju lokaciju (luku). Tako je u članku 845., st. 1. navedena mogućnost mjesne nadležnosti suda za donošenje i provedbu rješenja o ovrsi, ali uvjetno, samo u situaciji kada se nisu ostvarili uvjeti iz stavka 2. istoga članka.⁷ Slično

⁵ Ovrhu na novčanim tražbinama predviđaju u određenoj situaciji i postojeće odredbe članka 923., stavaka 1. i 4. PZ-a. Ako založni vjerovnici koji traže namirenje iz kupovnine ne mogu biti u cijelosti namireni, sud će, na prijedlog nekog od njih ili vjerovnika koji je predložio ovrhu, osobama na čija se dugovanja prostiru pomorski privilegiji ili hipoteka na brodu, narediti da dugovane svote, ako je potrebno da se namire predlagatelj i oni koji imaju povoljniji prvenstveni red namirenja, u određenom roku polože u sud. Ako u roku koji odredi sud te svote ne budu položene, sud će, na prijedlog vjerovnika na kojega se isplata odnosi, postupati po odredbama o ovrsi na novčanim tražbinama, s tim da će odrediti kojem založnom vjerovniku pripadaju pojedine tražbine i u kojoj svoti.

⁶ Privremenu mjeru zaustavljanja broda utvrđuje PZ člancima 951. – 966. Iako se odredbama st. 1. i 3. čl. 844. i st. 1. čl. 845. zajedno s brodom spominje i brod u gradnji, njihov pravni status nije jednak. Naime, dok se za brod veže problematika nadležnog suda za provedbu ovrhe, u nekim slučajevima predviđenim čl. 844., st. 2. i čl. 845., st. 2., takve problematike kod broda u gradnji nema. Brod u gradnji uvijek je lociran na jednom mjestu (brodogradilištu) pa je u svakom trenutku poznat mjesno nadležan sud za odlučivanje o prijedlogu za ovrhu i za provedbu ovrhe na brodu u gradnji.

⁷ Stavak 1. spomenutoga članka određuje da je za odlučivanje o prijedlogu za ovrhu i za provedbu ovrhe na stranom brodu i na domaćem brodu koji nije upisan u upisnik brodova mjesno nadležan sud na čijem se području nalazi brod u vrijeme podnošenja prijedloga za ovrhu. Međutim, stavak 2. nadopunjuje stavak 1. i određuje da ako se u vrijeme provedbe ovrhe brod ne nađe na području suda koji je odredio ovrhu, ovrhovoditelj može, radi provedbe ovrhe, podnijeti rješenje o ovrsi svakom stvarno nadležnom sudu na području kojega se brod nađe s prijedlogom da taj sud provede ovrhu.

rješenje predviđa i članak 844. iako nije izričito navedena mogućnost iste mjesne nadležnosti suda za odlučivanje o prijedlogu za ovrhu i za provedbu ovrhe, ali to se daje zaključiti tumačenjem stavka 2. istoga članka.⁸ Članak 846. niti ne spominje mogućnost iste nadležnosti suda.⁹ Takvo stanje može ovrhovoditelju znatno otežati namirenje njegove tražbine i odužiti postupak. Naime, on prvo mora saznati lokaciju broda i koji je sud nadležan za provedbu ovrhe da bi mogao dalje pravno postupati.

Takva situacije može se popraviti korekcijom postojećih odredbi u smislu promjene vremena početka provedbe ovrhe podnošenjem prijedloga za ovrhu, odnosno zaustavljanjem broda podnošenjem prijedloga.

Postupanje sudionika postupka u slučaju broda upisanog u upisnik brodova¹⁰

U slučaju dobivanja nove sudske ovlasti, ovrhovoditelj ne bi trebao imati problema kad želi pokrenuti ovršni postupak na brodu upisanom u upisnik brodova. Njemu je poznata matična luka broda, odnosno tijelo (lučka kapetanija) koje vodi upisnik brodova u koji je taj brod upisan, time i mjesno nadležan trgovački sud na čijem se području nalazi lučka kapetanija. Podnošenjem prijedloga za ovrhu, ovrhovoditelj je izvršio sve potrebne pravne radnje, a na sudu je daljnja inicijativa (pravno postupanje). Sud bez odgode započinje provedbu ovrhe u skladu s korigiranim člankom 860. trenutkom podnošenja prijedloga za ovrhu.¹¹ Za ovrhovoditelja nema dodatnih troškova koje mora podnijeti da bi doznao lokaciju broda, jer bi mjesno nadležan sud za odlučivanje o osnovanosti

---

⁸ Stavak 1. spomenutoga članka određuje da je za odlučivanje o prijedlogu za ovrhu na brodu upisanom u upisnik brodova mjesno nadležan sud na čijem se području nalazi tijelo koje vodi upisnik brodova u koji je brod upisan. Stavak 2. nadopunjuje stavak 1. i određuje da ovrhovoditelj može zatražiti provedbu rješenja o ovrsi pred svakim stvarno nadležnim sudom na čijem se području zatekne brod u vrijeme kada ovrhu treba provesti.

Dakle, logičan je zaključak da ako se brod, u vrijeme kada ovrhu treba provesti, nađe na području suda koji je donio i rješenje o ovrsi (jer nije niti napuštao luku), taj isti sud će i provesti rješenje o ovrsi.

⁹ Članak 846. PZ-a. Ako se u vrijeme podnošenja prijedloga za ovrhu na brodu koji nije upisan u upisnik brodova ne zna nalazi li se brod u teritorijalnom moru ili u unutarnjim morskim vodama Republike Hrvatske, ovrhovoditelj može prijedlog za ovrhu podnijeti bilo kojem stvarno nadležnom sudu. Rješenje o ovrsi ovrhovoditelj može, radi provedbe ovrhe, podnijeti stvarno nadležnom sudu na čijem se području nađe brod.

¹⁰ Prema članku 187. PZ-a, u upisnik brodova mora se upisati brod koji je u cjelini u vlasništvu fizičkih ili pravnih osoba državljana Republike Hrvatske s prebivalištem odnosno sjedištem u Republici Hrvatskoj. Prema članku 188., u upisnik brodova može biti upisan brod koji je u cjelini ili dijelom u vlasništvu strane fizičke ili pravne osobe ili državljanina Republike Hrvatske s prebivalištem u inozemstvu ako je brodar ili kompanija tog broda hrvatska fizička ili pravna osoba s prebivalištem odnosno sjedištem u Republici Hrvatskoj, uz uvjet da se sa zahtjevom hrvatskog brodarka za upis tog broda u upisnik brodova suglasi njegov vlasnik. Može se upisati i brod koji je u cjelini ili dijelom u vlasništvu strane fizičke ili pravne osobe uz uvjet da taj upis dopusti Ministarstvo.

¹¹ U čl. 860. (vidi bilješku br. 3) novom odredbom treba korigirati uvod članka, pa umjesto važeće odredbe „Kad donese, odnosno kad primi rješenje o ovrsi, ovršni sud će bez odgode...“ (nabrojene točke 1. – 4.), trebalo bi utvrditi: „Kad primi prijedlog za ovrhu, ovršni sud će bez odgode...“ (nabrojene točke 1. – 4. ostaju nepromijenjene).

U ovom slučaju vrijeme određivanja privremene mjere zaustavljanja broda igra presudnu ulogu u daljnjem tijeku postupka. Novom odredbom to vrijeme je podnošenje prijedloga za ovrhu, a ne donošenje odnosno primanje rješenja o ovrsi.

prijedloga za ovrhu (sud na čijem se području vodi upisnik brodova) u rješenju o ovrsi naznačio da je mjesno nadležan sud i za provedbu ovrhe.

Međutim, u praksi je moguća situacija da je podnošenjem prijedloga za ovrhu i određivanjem privremene mjere zaustavljanja, brod, prije nego što je zaustavljen, napustio matičnu luku (u kojoj se nalazi lučka kapetanija —tijelo koje vodi upisnik brodova) i otplovio prema nepoznatoj lokaciji, ili se već nalazi na nepoznatoj lokaciji u trenutku donošenja privremene mjere zaustavljanja. U takvom slučaju sud bi trebao narediti fizičkoj ili pravnoj osobi —ovršeniku, odnosno odgovornoj osobi ovršenika (zapovjedniku broda) da pod prijetnjom sankcija predoči sudu lokaciju ili plovidbenu rutu broda. Ako tako ne postupi u određenom roku, sud bi mu izrekao novčanu kaznu za učinjeni prekršaj.¹² Ovršenik je svjestan da mora namiriti tražbinu ovrhovoditelju pa mu nisu u interesu dodatni nepotrebni izdaci u vidu novčane kazne. Kad odgovorna (ovlaštena) osoba predoči sudu lokaciju ili plovidbenu rutu broda, odnosno destinaciju prema kojoj se brod uputio nakon određene mjere zaustavljanja, sud će donijeti rješenje o ovrsi u kojemu će uputiti ovrhovoditelja da to rješenje o ovrsi radi provedbe ovrhe podnese stvarno nadležnom sudu na čijem se području nalazi lokacija broda. I u ovom slučaju vrijeme trajanja postupka se skraćuje, jer je poznat nadležan sud za odlučivanje o osnovanosti prijedloga za ovrhu i za provedbu tog rješenja, a ovrhovoditelj je oslobođen troškova koje bi morao podnijeti da bi doznao lokaciju broda.¹³

Dakle, nakon svega izrečenoga, a u svrhu poboljšanja djelotvornosti ovršnog postupka, trenutno važeći članak 844. Pomorskog zakonika bi, de lege ferenda, trebalo utvrditi na drugačiji način:

Članak 844.

(1) Za odlučivanje o prijedlogu za ovrhu i za provedbu ovrhe na brodu upisanom u upisnik brodova, odnosno brodu u gradnji upisanom u upisnik brodova u gradnji, mjesno je nadležan sud na čijem se području vodi upisnik brodova, odnosno upisnik brodova u gradnji u koji je brod, odnosno brod u gradnji, upisan.

(2) Ako je podnošenjem prijedloga za ovrhu i određivanjem privremene mjere zaustavljanj, brod iz stavka 1. ovoga članka, prije nego što je zaustavljen, već napustio matičnu luku u kojoj se nalazi tijelo koje vodi upisnik brodova i otplovio prema nepoznatoj lokaciji, ili se već nalazi na nepoznatoj lokaciji u trenutku određivanja privremene mjere zaustavljanja, sud će, ako je to potrebno, narediti ovršeniku, odnosno odgovornoj osobi ovršenika (zapovjedniku broda), da u određenom roku predoči sudu lokaciju ili plovidbenu rutu broda.¹⁴

---

¹² PZ u glavi II., člancima 993. – 1017. predviđa novčane kazne za pomorske prekršaje koje izriče lučka kapetanija. U ovom specifičnom slučaju takva bi ovlast trebala biti na strani suda.

¹³ Pod lokacijom broda, s obzirom na njegovu izuzetnu mobilnost, smatra se luka u kojoj se brod trenutno nalazi ili se očekuje njegovo uplovljavanje. U svakom slučaju, lokacija broda može biti i neko brodogradilište u koje se brod uputio na remont. Stavak 2. čl. 844. ovlašćuje ovrhovoditelja da može zatražiti provedbu rješenja o ovrsi pred svakim stvarno nadležnim sudom na čijem se području zatekne brod. Da bi mogao tako postupiti, mora prvo saznati u koju je luku brod uplovio.

¹⁴ Zapovjednik broda, kao odgovorna (ovlaštena) osoba ovršenika, u skladu sa čl. 856., st. 3., ovlašten je primiti rješenje o ovrsi od strane suda ako je boravište ovršenika nepoznato ili se nalazi u inozemstvu.

(3) Ako ovršenik, odnosno odgovorna osoba ovršenika iz stavka 2. ovoga članka ne postupi po naredbi suda u zadanome roku, sud će joj odrediti odgovarajuću novčanu kaznu.¹⁵

(4) Kad navedene osobe iz stavka 3. ovoga članka predoče sudu lokaciju ili plovidbenu rutu broda, sud će u donesenom rješenju o ovrsci uputiti ovrhovoditelja da rješenje o ovrsci radi provedbe ovrhe podnese stvarno nadležnom sudu na čijem se području nalazi ili će se naći brod.

(5) Ovrhu na brodu odnosno brodu u gradnji upisanom u hrvatski upisnik, u dijelu koji se sastoji od provođenja određenih upisa u upisnik, provodi tijelo koje vodi taj upisnik.

Postupanje sudionika postupka u slučaju stranog broda i domaćeg broda koji nije upisan u upisnik brodova¹⁶

Kad želi pokrenuti ovršni postupak u skladu s važećom odredbom čl. 845. na stranom brodu ili domaćem brodu koji nije upisan u upisnik brodova, ovrhovoditelj može, prije pokretanja ovrhe, znati gdje se nalazi brod pa nema nikakvih problema (troškova) pri podnošenju prijedloga za ovrhu sudu na čijem se području nalazi brod. Sukladno odredbi stavka 1. toga članka, taj sud je mjesno nadležan za odlučivanje o prijedlogu za ovrhu i za provedbu rješenja o ovrsci, pod uvjetom da brod nije napuštao luku prije provedbe ovrhe (period između odlučivanja o prijedlogu za ovrhu i donošenja rješenja o ovrsci). Međutim, nakon podnošenja prijedloga za ovrhu sudu na čijem se području nalazi, brod može, u periodu do donošenja rješenja o ovrsci, napustiti luku i uputiti se prema nepoznatoj lokaciji. U tom slučaju ovrhovoditelju bez dodatnog istraživanja nije poznat nadležan sud pred kojim bi mogao zatražiti provedbu rješenja o ovrsci, pa je, odredbom stavka 2. čl. 845., pozvan da rješenje o ovrsci, radi provedbe ovrhe podnese svakom stvarno nadležnom sudu na području kojega se brod nađe u vrijeme kad ovrhu treba provesti.

Isto tako, ovrhovoditelj može biti u situaciji da ne zna koji je nadležan sud kojemu bi mogao podnijeti prijedlog za ovrhu, odnosno ne zna lokaciju (luku) broda. Vlasnik broda — ovršenik, kao protivnik pokretanja ovrhe, nema pravni interes objaviti ovrhovoditelju ime luke u kojoj se brod nalazi. Tako ovrhovoditelj mora podnijeti dodatne troškove kako bi doznao lokaciju broda i mogao dalje pravno postupati.¹⁷

Nova odredba (ovlast suda) dala bi mogućnost da se popravi ovrhovoditeljev pravni status. Kad svojim dodatnim istraživanjem utvrdi lokaciju broda, ako je potrebno, ovrhovoditelj podnosi prijedlog za ovrhu sudu na čijem se području nalazi

---

¹⁵ Kod određivanja odgovarajuće novčane kazne sud bi trebao prvenstveno voditi računa o visini iznosa ovrhovoditeljeve novčane tražbine, a eventualno i o zlouporabi od strane ovršenika koji prikriivanjem podataka o brodu pod ovrhom želi onemogućiti ovrhovoditelja u brzom naplati tražbine.

¹⁶ Prema stavicima 1. i 3. čl. 191., ne može se upisati u hrvatski upisnik brodova brod koji je upisan u inozemni upisnik brodova. Ne može se upisati u hrvatski upisnik brodova ni brod koji je stariji od najviše dopuštene starosti za određene vrste brodova.

¹⁷ O takvim troškovima vidi bilješku br. 4.

ta luka mjesno nadlenomu za odlučivanje o osnovanosti prijedloga za ovrhu i za provedbu ovrhe. Daljnja inicijativa je na strani suda. Sud bi dalje postupao po novoj odredbi čl. 860. u provedbi ovrhe, a prva radnja koju poduzima jest zaustavljanje broda.¹⁸ U ovom slučaju ovrhovoditelj mora podnijeti, eventualno, samo troškove saznanja lokacije gdje se nalazi brod kako bi sudu na čijem se području nalazi ta luka podnio prijedlog za ovrhu, a ne bi imao više troškova u eventualnom saznanju lokacije broda pod ingerencijom suda kojemu može podnijeti rješenje o ovrsi radi provedbe ovrhe, jer je isti sud mjesno nadležan za donošenje rješenja o ovrsi i za provedbu toga rješenja. Naime, brod bi trenutkom podnošenja prijedloga za ovrhu bio zaustavljen i ne može napustiti teritorij luke pod ingerencijom suda koji je donio tu mjeru, u periodu između odlučivanja o osnovanosti prijedloga za ovrhu i donošenja rješenja o ovrsi. To bi za posljedicu imalo brže postupanje suda u provođenju ostalih ovršnih radnji.¹⁹ Tako bi trenutno važeći stavak 2. članka 845. izgubio smisao, odnosno postao bi pravno irelevantan. Članak 845. bi trebalo, de lege ferenda, utvrditi na drugačiji način time što se briše stavak 2. pa članak glasi:

Članak 845.

Za odlučivanje o prijedlogu za ovrhu i za provedbu ovrhe na stranom brodu i na domaćem brodu, odnosno brodu u gradnji koji nije upisan u upisnik brodova, odnosno u upisnik brodova u gradnji, mjesno je nadležan sud na čijem se području nalazi brod, odnosno brod u gradnji.

Postupanje sudionika postupka u slučaju nepoznate lokacije broda koji nije upisan u upisnik brodova

Ovrhovoditelj se može naći u veoma delikatnoj situaciji ako želi pokrenuti ovrhu podnošenjem prijedloga za ovrhu na brodu koji nije upisan u upisnik brodova, a da se u vrijeme podnošenja prijedloga za ovrhu ne zna nalazi li se brod u teritorijalnom moru ili u unutarnjim morskim vodama Republike Hrvatske. Takvu situaciju predviđa čl. 846.²⁰ Nakon što je ovrhovoditelj dobio rješenje o ovrsi od bilo kojeg stvarno nadležnog suda kojem je podnio prijedlog za ovrhu što mu nije donijelo nikakve probleme, odnosno troškove, jer je najvjerojatnije podnio prijedlog za ovrhu najbližem stvarno nadležnom trgovačkom sudu, dobivenim rješenjem o ovrsi ulazi u neizvjesnu situaciju koja će proizvesti otežavanje naplate njegove tražbine. Naime, ovrhovoditelj može rješenje o ovrsi, radi provedbe ovrhe, podnijeti stvarno nadležnom sudu na čijem se područje nađe brod. Koliko dugo bi trebao trajati, ili će trajati, ovršni postupak, pitanja su bez odgovora kad se niti ne zna da li se brod nalazi u nekoj hrvatskoj ili inozemnoj luci, odnosno na remontu u hrvatskom ili inozemnom brodogradilištu. Ovrhovoditelj samo želi brzu naplatu svoje tražbine, na koju ima pravo temeljem ovršne ili vjerodostojne isprave, a

---

¹⁸ Vidi bilješku br. 11.

¹⁹ Sukladno čl. 857., st. 3., kad donese rješenje o prodaji broda koji nije upisan u upisnik brodova, sud će po službenoj dužnosti odrediti da se obavi pljenidbeni popis broda, a zatim, sukladno odredbi čl. 853., pristupa ostalim ovršnim radnjama – utvrđivanju vrijednosti broda, prodaji broda i namirenju ovrhovoditelja (vjerovnika) iz iznosa dobivenog prodajom.

²⁰ Vidi bilješku br. 9.

u ovoj je situaciji naplata njegove tražbine sasvim neizvjesna. Prije pokretanja ovrhe, ovrhovoditelj mora biti svjestan ovakve situacije i spreman na podnošenje troškova pronalaska lokacije broda koji mogu biti veći nego uobičajeni, s obzirom na to da lokacija broda može biti u inozemstvu. Neizvjesno vrijeme trajanja perioda između donesenog rješenja o ovrsi i provedbe tog rješenja, uz troškove koje podnosi ovrhovoditelj u pronalasku lokacije broda (eventualno inozemne), mogu dovesti do toga da je iznos štete (troškova) koju trpi ovrhovoditelj blizu vrijednosti novčane tražbine koju ovršenik mora podmiriti ovrhovoditelju.

Rješenje ove delikatne situacije krije se u prijedlogu za ovrhu koji podnosi ovrhovoditelj bilo kojem stvarno nadležnom sudu.²¹ U prijedlogu su naznačeni osnovni podaci o ovršeniku pa su sudu poznati prebivalište ili podredno boravište, odnosno naziv i sjedište ovršenika. Sud bi, nakon što primi prijedlog za ovrhu, trebao putem pismena pozvati ovršenika da u određenom roku predoči sudu lokaciju ili plovidbenu rutu broda. Prema odredbama o osobnoj dostavi, sva pismena (kao i rješenje o ovrsi) dostavljaju se ovršeniku čiji brod nije upisan u upisnik brodova, ali mu je poznato prebivalište ili boravište, odnosno sjedište.²² Ako ovršenik u zadanom roku ne predoči tražene podatke sudu, sud mu može odrediti novčanu kaznu.²³ Ovršenik je svjestan da mora prije ili kasnije podmiriti tražbinu ovrhovoditelju pa mu nisu u interesu dodatni nepotrebni troškovi u vidu novčane kazne. Kad ovršenik preda sudu podatke o lokaciji broda, daljnja je inicijative na strani suda, a ne na strani ovrhovoditelja, sukladno važećem članku 846.²⁴ Sud će u rješenju o ovrsi uputiti ovrhovoditelja da podnese rješenje o ovrsi radi provedbe ovrhe stvarno nadležnom sudu na području kojega se nalazi ili će se naći brod. Ovime bi se trajanje ovršnog postupka svelo u razumne okvire.

Važeći članak 846. bi trebalo, de lege ferenda, utvrditi na sljedeći način:

Članak 846.

(1) Ako se u vrijeme podnošenja prijedloga za ovrhu na brodu koji nije upisan u upisnik brodova ne zna nalazi li se brod u teritorijalnom moru ili u unutarnjim morskim vodama Republike Hrvatske, ovrhovoditelj može prijedlog za ovrhu podnijeti bilo kojem stvarno nadležnom sudu.

(2) Nakon što primi prijedlog za ovrhu, sud će pozvati ovršenika da u određenom roku predoči sudu lokaciju ili plovidbenu rutu broda iz stavka 1. ovoga članka.

(3) Ako ovršenik iz stavka 2. ovoga članka ne postupi po nalogu suda u zadanome roku, sud će mu odrediti odgovarajuću novčanu kaznu.

---

²¹ Prijedlog za ovrhu na brodu radi naplate novčane tražbine, između ostaloga, prema točki 2. čl. 854. PZ-a, mora sadržavati ime, zanimanje, prebivalište ili, podredno, boravište i državljanstvo, odnosno naziv, sjedište i državnu pripadnost ovršenika.

²² Način dostavljanja rješenja o ovrsi i ostalih pismena utvrđeni su odredbama članaka 8. i 19. Ovršnog zakona, na što upućuje i PZ čl. 856., st. 1. odredbom da se rješenje o ovrsi prodajom broda dostavlja prema odredbama Ovršnog zakona o osobnoj dostavi.

²³ Vidi bilješku br. 15.

²⁴ Rješenje o ovrsi ovrhovoditelj može, radi provedbe ovrhe, podnijeti stvarno nadležnom sudu na čijem se području nađe brod.

(4) Kad ovršenik predoči sudu lokaciju broda, sud će u donesenom rješenju o ovrsi uputiti ovrhovoditelja da rješenje o ovrsi radi provedbe ovrhe podnese stvarno nadležnom sudu na čijem se području nalazi ili će se naći brod.

Postupanje sudionika postupka radi primjerene zaštite prava ovršenika

U osnovi je svakog vjerovničko-dužničkog postupka koji se vodi pred sudom zaštita prava dužnika. Tako se niti ovršni postupak na brodu ne može provoditi bez primjerene zaštite ovršenikovih prava. Podnesenim prijedlogom za ovrhu od strane ovrhovoditelja, koji je poslije odbijen iz bilo kojeg razloga, i zaustavljanjem broda koji je spriječen u ekonomskoj eksploataciji, ovršenik može pretrpjeti nenadoknadivu ili teško nadoknadivu štetu. Ako je takva šteta dokazana relevantnim ispravama, ona ovršeniku mora biti i nadoknađenu. Radi učinkovitosti postupka, a u svrhu ostvarenja načela zaštite dužnika (ovršenika), postojeće odredbe bi trebalo, de lege ferenda, nadopuniti dodatnim člankom:

Članak 846. A

(1) Ako sud iz bilo kojega razloga odbaci prijedlog za ovrhu iz članaka 844., 845. i 846., ovrhovoditelj je dužan ovršeniku, na njegov zahtjev, podmiriti svaku štetu koju je ovršenik pretrpio provedbom ovrhe (zaustavljanjem broda).

(2) Svoju pretrpljenu štetu ovršenik mora dokazati relevantnim ispravama u određenom roku.

(3) Ako ovršenik ne postupi prema odredbi stavka 2. ovoga članka, sud će rješenjem odbaciti njegov zahtjev.

(4) Ako ovrhovoditelj ne podmiri ovršeniku dokazanu pretrpljenu štetu u određenom roku, sud će prema ovrhovoditelju postupati po odredbama o ovrsi na novčanim tražbinama.

ZAKLJUČAK

Činjenica je da praksu nadležnih sudova za odlučivanje o osnovanosti prijedloga za ovrhu i za provedbu donesenog rješenja o ovrsi karakterizira dugotrajan i neefikasan ovršni postupak. Između ostaloga, uzrok su tomu u neodređene i nepotpune odredbe koje reguliraju sam početak postupka. Ovršni postupak započinje podnošenjem prijedloga za ovrhu od strane ovrhovoditelja nadležnom sudu. Ovrhovoditelj nije u svakom trenutku siguran koji je mjesno nadležan sud kojemu može podnijeti prijedlog za ovrhu iako stavak 1. članaka 844. i 845. upućuje na nedvosmisleni mjesnu nadležnost suda. Ipak, ako ovrhovoditelj, u slučaju iz stavka 1. članka 845., ne zna gdje se brod nalazi (bez dodatnog osobnog istraživanja), ne može niti znati koji je mjesno nadležan sud na čijem je području lokacija broda, a kojemu treba podnijeti prijedlog za ovrhu. U nekim slučajevima, iz stavka 2. čl. 844., 845. i čl. 846., ovrhovoditelj ne zna decidirano u svakom trenutku, bez osobnog dodatnog istraživanja o lokaciji broda, niti koji je stvarno nadležan sud na čijem se području nađe brod, a kojemu može podnijeti rješenje o ovrsi radi provedbe ovrhe.

Direktna posljedica takvog stanja jest produženje trajanja ovršnog postupka čime se nepotrebno gomilaju troškovi, prvenstveno oni koje mora podnijeti ovrhovoditelj u pronalaženju lokacije broda kako bi mogao dalje pravno postupati. Cilj ovršnog postupka jest brza naplata tražbine ovrhovoditelja, uz primjerenu zaštitu prava ovršenika ostvarenjem načela zaštite dužnika, ali važeće odredbe ne osiguravaju u potpunosti sam cilj postupka.

Dodatne odredbe kojima se daje ovlast sudu da započne a provedbom ovrhe trenutkom podnošenja prijedloga za ovrhu, a ne donošenjem ili primanjem rješenja o ovrši, otvorile bi mogućnost ovrhovoditelju da, bez podnošenja nepotrebnih troškova u pronalaženju lokacije broda, stekne saznanja o mjesno ili stvarno nadležnom sudu prema kojemu može pravno postupati. Time se i trajanje postupka skraćuje. Ovršni se postupak pokreće na temelju ovršne ili vjerodostojne isprave u kojoj je utvrđena nesporna tražbina ovrhovoditelja, pa se u praksi prijedlog za ovrhu rijetko odbacuje. Dakle, nema valjanih razloga zbog kojih zakonodavac ne bi predvidio provedbu ovrhe u ranijoj fazi postupka. Isto tako, dodatnim bi se odredbama zaštitila i prava ovršenika ako bi mu se, uslijed neopravdano pokrenute ovrhe, nanijela nenadoknadiva ili teško nadoknadiva šteta. Trenutno važećim odredbama nije predviđena takva zaštita prava ovršenika.

Kako bi se poboljšala postojeća situacija i efikasnost samoga postupka, autor predlaže rješenja de lege ferenda:

–Članak 844. PZ-. treba nadopuniti odredbama kojima je prvenstveni cilj ista mjesna nadležnost suda za odlučivanje o prijedlogu za ovrhu i provedbu ovrhe. Ako taj cilj nije moguće postići iz određenih razloga, sud mora imati ovlast narediti ovršeniku ili njegovoj odgovornoj osobi (zapovjedniku broda), pod prijetnjom sankcija ako je to potrebno, da sudu predoče lokaciju ili plovidbenu rutu broda, te u rješenju o ovrši uputiti ovrhovoditelja na stvarno nadležan sud za provedbu ovrhe.

–Članak 845. PZ-a treba utvrditi na način da se briše postojeći stavak 2. koji novim odredbama postaje nepotreban odnosno pravno irelevantan, jer više nema potrebe da ovrhovoditelj, u određenom slučaju, podnosi rješenje o ovrši radi provedbe ovrhe nepreciziranom stvarno nadležnom sudu. Naime, ako je poznata lokacija broda, poznat je i mjesno nadležan sud, na čijem se području nalazi brod, za odlučivanje o prijedlogu za ovrhu i za provedbu ovrhe.

–Članak 846. treba regulirati na sličan način kao i članak 844.

–Postojećim odredbama treba nadodati članak 846. A. Njime bi se utvrdila zaštita prava ovršenika i sankcije za sudionike postupka u određenim okolnostima.

THE JURISDICTION AND PROCEEDINGS OF THE COURT IN THE PROCESS OF FORCED SALE OF THE SHIP- DE LEGE LATA AND SOLUTIONS DE LEGE FERENDA

The jurisdiction and proceedings of the court in the process of forced sale of the ship are regulated by the provisions of articles 844.-847. of the Maritime Law of Croatia. Part of these provisions do not benefit to efficiency and the basic purpose of the procedure so there is a need for providing additional powers to the court by the legislature. It refers to the moment when the court should start with the implementation process of enforcement, which represents an important part of the whole process. This moment is the time for submission of proposals to the competent court for enforcement.

Current legal legislations by which the court begins with the process of enforcement with the adoption of the receipt of the eviction order unnecessarily increases costs especially those who must endure the bailiff and the length of the procedure it self.

Power of the court to begin with the implementation process of execution by filing an application for enforcement rather than adoption or receipt of a writ of execution in accordance with the currently applicable provisions raises the possibility that the costs of the procedure and the duration of the procedure are reduced to the reasonable framework. Enforcement court in practise only rarely rejects proposal for enforcement, so there is no valid reason that the legislator does not provide the implementation and enforcement in an earlier stage than it is specified in the provisions. The main goal of any enforcement proceeding, including the one on the boat, is fast and efficient collection of bailiff's undisputed claims, based on enforcement or authentic document whereby should take the account of elimination of unnecessary costs and debtor's rights. These costs in addition to court costs may occur from bailiff's application to find out the location of the ship, which is under enforcement, hence the court of competent jurisdiction for legal action. The effectiveness of the procedure contributed to the additional provisions governing the sanctions in certain cases for the participants and the process of the court in such a case.

Key words: *jurisdiction of the court, proposal for enforcement, location of the ship, enforcement proceeding, costs in the proceeding*